

Tjóðveldi Íslands 25 ár

Tað er hóskandi, men sjálfvandi nakað av tilvild, at vísa á grund leggjanina av íslenska statinum 17. juni 1944, sum byrjanini til nýtt tíðarskeið í landsins sögu, sigur Sigurður A. Magnússon í hesi frágreiðing.

Ísland hevur verið suverenur statur síðani 1918, og stórt sæð havt sama sjálfstýri síðani 1904, tá landið fekk sín fyrsta ráðharra. Hóast tað má viðgangast, at symbolskt er 1944 týðningarmesta ári í politisku sögu landsins, og hóast at tað ikki forði nakra radikala broytan við sær, byrjaði hetta ár í Íslandi eitt nýtt tíðarskeið — bæði ókonomiskt og mentunarlígt. Ongantið eru so stórar broytingar farnar fram í Íslandi sum undir seinna heimsbardaga. Landið varð meir ella minni fyrireika tveitt út í altjóða meldurin við øllum teimum vandum og flokjum. Tað er ikki ov nógv sagt, at Ísland gjørdist myndugt hetta sama árið.

Hin mest lagnutungu hendingin í hesum sambandi var tá onglendingar hertóku Ísland 10. mei 1940 — seinri komu amerikanskir hermenn í teirra stað. Eftir at hava litið í kreppu

nýtt. Nærhendis Reykjavík er bygt stórt sementvirki og stór fódurverksmiðja og nú stendur í gerð ein risastór aluminiumsverksmiðja, sum verður figgjað av útlenskum kapitali. Fiskidnaðurin er hin mest týðandi tá 90 pst. av øllum tí sum verður flutt av landinum er fiskur. Tað eru umleið 90 frystivirkir kring Ísland, sum tilsamans kunnu framleiða 1500 tons av fiskaflaki um dagin.

Men vit eiga at minnst til, at fiskivinnan lættliga kann svingja til tíðir, og soleiðis hevur Ísland verið rakt við stórum ójavninum í fiskanøgðini seinastu 25 árin. Hesir ójavnir hava eisini verið orsøkin til at Ísland fleiri ferðir hevur verið noytt at niðurskriva krónuvirði, við tí úrsliti at virði er minkað úr 6 kr. pr. dollars í 1944 til 88 kr. pr. dollars sum hon er í dag. Neyvan hevur nakar land verið fyrri tí sama sum Ísland.

Tá vit hugsa um ravmagn, eru íslendingar væl fyrri. Roknað verður við, at teir hvørt ár framleiða 35 milliardir kilowattimmar, men hóast tað eru bert 2 pst. av hesi vørðin útbygd, og tó eru bert 6 lond í heiminum

asta konserthøllin í høvuðsstaðnum, og ein vísindarlígr kann- ingarstovnur. Í 1950 varð tjóðleikhúsið vígt eftir 20 ára syndarligari lagnu. Byggingin varð byrja í 1930, men kundi ikki halda áfram orsakað av kreppuni. Tjóðleikhúsið gjørdist einasta verunliga professionella leikhús har sjónleikarar eru knýttir, men tað 50 ára gamla Reykjavíkar leikhús helt fram við virki sínum og var eisini seinri árin útgjørt við framúr góðum sjónleikarum. Symfoniorkestur er eisini og er nú undir leiðslu hjá ríkisútvarpinum. Útvarpið varð sett á stovn í 1930, men fjarsýn fingur íslendingar ikki fyrr enn 1966, og ikki fyrr enn í fyrriaðri komu teir at senda 6 dagar um vikuna. Nógvar bókur eru komnar út eftir heimsbardagan, serliga fyrstu árin; tá komu út umleið 600 bókur um árið, men seinastu árin eru um árið komnar út umleið 350 bókur. Fimm dagbløð koma út í Reykjavík, tvey av teimum eru seinrapartsbløð, og hópur av tíðarritum.

Tey bæði stóru flogfelögin, Loftleiðir og Flugfelag Íslands hava hildið sambandið við útheimin við líka síðani stríðslok.

geir Ásgeirsson) og í 1968 tá stjórin fyrri tjóðarforminnissavninum dr. Kristjan Eldjarn varð valdur. Nógvilja vera við, at hetta val var tað mest týðandi síðani 1944, men hetta fáa vit ikki greiðu á fyrr enn við næsta Altingsval í 1971.

Tað er ikki ov nógv sagt, at Ísland við sínum 200.000 íbúgvum er komið væl áleiðis frá miðaldarlígvum korum sum vóru frammanundan seinra heimsbardaga, men enn eru nógvir og stórir trupulleikar at dragast við — millum annað um ein so litil tjóð sum Ísland hevur nakran møguleika at varðveita síni mentunarlígu og tjóðskaparlígu eyðkenni í tí stóra heiminum. Kanska er Ísland ov litið land fyrri at kunna kappast í tí høvdu kapping sum í dag fer fram. Vit vita tað ikki — men vit vóna ikki at so verður endur Sigurður A. Magnússon, í hesi frágreiðing til SOSIALIN um Ísland síðani 1944.

Týðandi eru teir stóru og kraftmiklu fossarnir.

Svensk skótavitjan í Føroyum

Nú friggjadagin 20. juni fáa KFUM og KFUK skótarnir í Føroyum av rovarum frá KFUKs och KFUMs scoutforbund í Svøríki.

Tey verða 22 í tali og túrurin er lagdur soleiðis til rættis, at tey fylgja við Krónprinsinum til Tvöroyrar, soleiðis at fyrstu dagarnir koma at verða í Suðuroynni, og ventandi koma tey til allar bygdirnar í oynni, meðan tey eru har.

Týsdagin í næstu viku koma tey so til Havnar, og verða her gjørdar ynisgar túrar m. a. til Nólsoyar, har tann ungi svin vil vísa teimum fuglasamlingin hjá Niels á Botni og fara ein túr út í bakkan Eisini verður túrur til Kirkjubæjar og rundtúrur her í Havnini, bæði til søgulig stað og á idnaðarvirkin.

Friggjadagin 25. juni gongur leiðin til Klaksvíkar, og umframt rundtúr inni í bygdini, er ætlanin at fara á flot við teim-

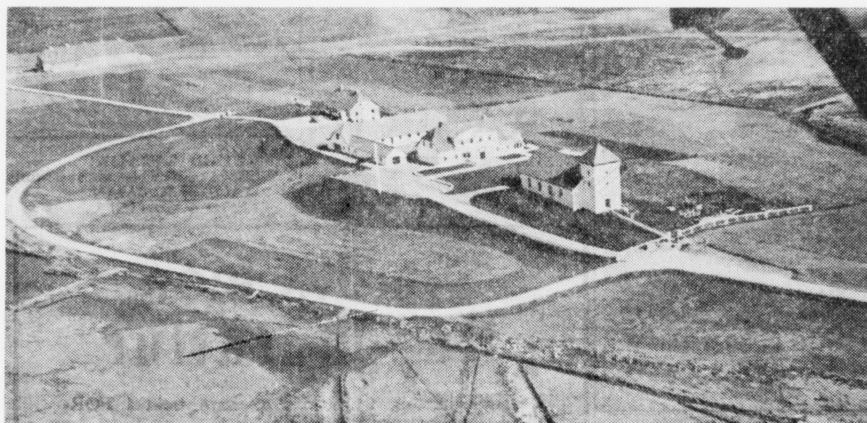
um har. Sunnudagin er ætlanin at fara eystur um Múlan.

Mánadagin eru tey aftur í Havn og verða tey tá bytt í smá hold við 4 svium og 2 føroyingum í hvørjum, og skulu hesi holdini so ganga bygd úr bygd, bæði á Eysturoynni, Streymoyinni, Vågoyinni og Sandoyinni. Á hesi ferðini koma tey at búgva í tjöldum, og er ætlanin at seta tey upp har hvørt holdið kemur móti kvöldið.

Undir kongavitjanin 4. juli verða tey aftur í Havn, men sama kvöldið fara tey í Skótahúsið á Kambsdali og verða har til ráðnamorgunin, og fáa harvið Varmakeldustevnuna við. Í hesi Week-endini koma teir flestu føroysku skótaleiðarnir hjá KFUM og KFUK skótunum í Føroyum eisini at luttaka, fyrri at fáa høvi til at seta seg inn í skótalív í Svøríki.

Meðan tað eru teir føroysku skótaleiðarnir, sum hava lagt sær 2 fyrstu vikurnar til rættis, so skulu svenskararnir sjálvir leggja tað síðstu vikuna, men ventandi verður um tað víðar, farið verður bæði til Mykinesar og undir Vestmannabjörgini.

Túrurin endur við felagsleirbáli og fráfaringarveitslu, og tey fara avstað aftur við Krónprinsinum tann 15. juli.

Bessastaðir, — har íslenski forsetin heldur til.

seinastu tiggju árin fossaðu nú pengar inn yvir landið, og tjóðin gjørdist rík. Tapið av bardaganum var eisini stórt fyrri Ísland. Ein triðingur av Íslandi flotanum sakk og 272 mans sjólótust. Hetta var eitt stórt tal í mun til fiskimannatali í Íslandi tá.

Nýggja vælferðin forði nakað av korrupsjón við sær, men skundur kom eisini í á øllum samfelagsokjum, ikki minst mentunarlíga okinum, men eisini var betur arbeiðsteknikkur tikið í nýtslu. Eftir heimsbardagan var íslenski fiskiflotin endurnýggjaður og forði tað sjálfvandi við sær, at fiskanøgðin vaks munandi og var tey fylgjanli komin í hæddina. Landbúnaðurin var allur mekaniseraður, soleiðis at hann gav meiri av sær og talið av bóndum minkaði í stórum.

Eisini innan idnaðin kom gongd á. Koöpratið átti stórar klædna- og leðurverksmiðjur á Norðurlandinum (Akureyri), har íslenskt ull og skinn verða

sum nýta meir ravmagnst enn Ísland. 97 pst. av øllum íslenskum heimum nýta ravmagn til matgerð. Aðrar ríkar natúrukelður eru tær heitu keldurnar, har hópur av heitum vatni verður framleitt, — frá 77 stig celsius til meira enn 200 stig. Heitu keldurnar verða nýttar til blómuhús, men umframt tað verður stórar partur nýttur til hita í seihúsum. Soleiðis fer alt Reykjavík heitt vatn úr keldunum. Tað eru í minsta lagi fyra aðrir stórar bygdir sum eisini fáa nýtslu av heitu keldunum, og meira enn 50 svimjihylar fáa somuleiðis heitt vatn frá somu keldum. Roknað verður við at teir spara 160.000 tons árliga av brennievni á henda hátt.

Á mentunarlíga okinum er nógvar fari fram seinastu 25 árin. Lærði háskúlin varð tikið í nýtslu í 1940, og fleiri aðrir tilíkir stovnar eru komnar — tvey studentaheim, eitt laboratoríum, ein stórir biografsalur í Reykjavík, sum eisini er ein-

Loftleiðir hevur enn tá nógva samband við Amerika, og kann halda lægri prísir enn onnur feløg. Tað eru rættiliga nóg gistingarhús í Reykjavík. Eisini á teim smærru plássunum eru gistingarhús, har ofta skúlar verða nýttir. Eins og í nógvum londum hevur Ísland heldur ikki nóg mikið av hotellum til tey støðugt fleiri ferðafólkini.

Tað hevur altið verið rættilígt stíð á tí politiska okinum í Íslandi, men so hevur ikki verið seinastu árin. Fyrr fyrstu ferð í sögu landsins hevur sama stjórinn (konservativ—sosialdemokratisk) stjórna landinum í 10 ár.

Størsta trætan var beint aftaná stríðslok viðvíkjandi limaskapi Íslands í NATO í 1945. Hetta vakti størsta mótsöðu, og ikki minni tá amerikumenningar komu til Ísland í 1951.

Verkføll hava verið nærur á hvørjum ári, og til tíðir long og strong. Triggja ferðir hava forsetaval verið, — í 1944 (Sveinn Björnsson), í 1952 (Ás-

